

მოგზაურობა საქართველოში

სვანეთი

ათასი კოშკის მხარეში

ჯვარიდან მესტიამდე ლამაზი გზით მანქანით და გიორგი აქეთ-იქით იყურებიან: მარჯვენა მხარეს გახედვა საშიშია - ძალიან ღრმა და ვიწრო მდინარე ენგურის ხეობაა.

სვანეთი ყველაზე მაღალი მხარეა საქართველოში. ჩრდილოეთით კავკასიონის ქედია, აღმოსავლეთით

- რაჭა, სამხრეთით - ლეჩხუმი და სამეგრელო, დასავლეთით კი - აფხაზეთი.

საქართველოში ყველაზე მაღალი მწვერვალები სვანეთშია: შხარა, თეთნულდი, უშბა,

სურათი #1. სვანური კოშკები

სურათი #2. კავკასიონი

საქართველოს ეს უბველესი კუთხე ძალიან საინტერესოა კულტურის ძეგლებით, ტრადიციებითა და ულამაზესი ბუნებით.

სვანეთი ორ ნაწილად იყოფა - ზემო და ქვემო სვანეთად. სვანეთის ეს ორი ნაწილი დიდი მთითაა გაყოფილი - ზემო და ქვემო სვანეთი.

ზემო სვანეთი შედის სამეგრელო-ზემო სვანეთის მხარეში. ქვემო სვანეთი რაჭა-ლეჩხუმისა და ქვემო სვანეთის მხარეში შედის.

სვანეთი ყველას მოსწონს: დამსვენებლებს, ტურისტებს, ალპინისტებს.

გიორგი და ლაშა უბრალო ტურისტები არ არიან! ბათუმის ბანაკში ბიჭების ახალმა მეგობარმა დიტო ხერგიანმა ზესხოს ალპინისტურ ბანაკში დაპატიჟა... სექტემბერში აქ ალპინისტები იმართება, სადაც ახალგაზრდებს ალპინისტობას ასწავლიან... ლაშა და გიორგი ჯერ პატარები არიან, მათ მწვერვალზე ვერ წაიყვანენ, მაგრამ 3 დღით ალპინისტთა ბანაკში ყოფნა ძალიან საინტერესოა! ბიჭებმა მშობლებს სთხოვეს და დაითანხმეს.

დიტო ხერგიანმა ბათუმიდან დაურეკა მშობლებს და უთხრა: სექტემბერში ძვირფასი სტუმრები მოდიან!

ბიჭები 2 საათში მესტიაში ჩავიდნენ.

სოფლის ცენტრში დიტო თავის მშობლებთან ერთად ელოდებოდა სტუმრებს. მეგობრები ერთმანეთს ჩაეხუტნენ. მშობლებიც მიესალმნენ ერთმანეთს და სტუმრები სახლში წაიყვანეს.

სურათი #3. სვანური სუფრა

დაღლილი ბიჭები და მათი მშობლები დასასვენებლად ოთახებში აიყვანეს.

ბიჭებმა მალე გაიღვიძეს. სამზარეულოდან გემრიელი საჭმლის სუნი მოდიოდა... ძალიან მოშივდათ დიდი გზის გავლის მერე... თანაც სვანეთში ისეთი ჰაერია, სულ გშია!

სუფრა ქვემოთ, მისაღებ ოთახში გაშალეს მასპინძლებმა.

ხერგიანებმა ევროპიდან ჩამოსულ სტუმრებს ნამდვილი სვანური სუფრა გაუშალეს: სვანური სულგუნი, კაარზი – რძეში მოხარშული ყველი პიტნით, ჭიშკვარი – მჭადი ყველით, კუბდარი – ცომში გახვეული დაჭრილი ხორცი, თაშიმჯაბი – ყველის და კარტოფილის პიურე და სხვა.

სუფრაზე იყო სვანური **ფხალეულიც**¹: მინდვრის ფხალი, ჭინჭარი, ნაცარქათამა; კიდეც იყო სხვადასხვანაირი ღვეზელები.

სვანურ კერძებს ძალიან უხდება სვანური მარილი, რომელიც მზადდება მარილის, წიწაკისა და დანაყილი მცენარეებისგან.

სვანური მარილი ცხარე და სურნელოვანია.

სვანეთში სვამენ ხილისაგან გამოხდილ არაყს - რახს.

გემრიელი ვახშმის შემდეგ ბიჭებმა ცოტა ილაპარაკეს და მალე დაიძინეს. ხვალ საინტერესო დღეა!

სურათი #4. სვანური მარილი

მესტია

- მოდით, ბიჭებო, პირველ რიგში, ჩვენი კოშკი დავათვალიეროთ! მერე ცენტრში გავიდეთ და სხვა კოშკებიც ვნახოთ! მესტიაში ბევრი რამეა სანახავი! - ამბობს დიტო.

ლაშა და გიორგი სიხარულით გაჰყვნენ მასპინძელს. სანამ კოშკში შევიდოდნენ, დიტო ბიჭებს სვანური კოშკების შესახებ მოუყვა:

სურათი #5. სვანური კოშკის გეგმა

- სვანურ კოშკს სვანების თავდაცვის მიზნით აშენებდნენ. სვანური კოშკი 20-25 მეტრი სიმაღლისაა. შედგება 4 ან 5 სართულისგან. ქვედა სართულს ფანჯრები არ აქვს. შესასვლელი კი მეორე სართულის დონეზეა მოწყობილი. კოშკებს კვადრატული ფორმა აქვთ.

წინათ სვანებს ბევრი მტერი ჰყავდათ და ხშირად ესხმოდნენთ თავს - როგორც ჩრდილოეთიდან - ისე - სამხრეთიდან... ამიტომ ყველა ოჯახი თავის დასაცავად საკუთარ კოშკს აშენებდა. ამიტომაც გვიწოდებენ „ათასი კოშკის მხარეს“! - იღიმება დიტო.

¹ **ფხალეული** - მცენარეები, რომლებსაც აზავენ სუნელებით და საჭმელად იყენებენ.

სართულები შიგნით ერთმანეთთან გადასატანი ხის კიბეებითაა დაკავშირებული. გვირგვინით დასრულებული კოშკის უკანასკნელ სართულზე მოწყობილია პატარა საბრძოლო მოედანი ირგვლივ **სათოფურებით**².

- რით აშენებდნენ სვანები კოშკებს? - იკითხა გიორგიმ.

- სვანურ კოშკს აგებდნენ რიყის ქვითა და ლოდებით, კოშკებს გარედან ლესავდნენ ბათქაშით. სვანური კოშკი ან საცხოვრებელ სახლთანაა დაკავშირებული, ან ცალკე დგას. ჩვენი კოშკი სახლთანაა დაკავშირებული... მართლა, თქვენ იცით, რომ სვანური კოშკები **იუნესკოს მსოფლიო მემკვიდრეობის ძეგლებს**³ წარმოადგენს? - სიამაყით უყვება ბიჭებს დიტო.

- არა, ნამდვილად არ ვიცოდით! - ერთხმად წამოიძახეს ბიჭებმა.

ლაშა და გიორგი უკან დაჰყვებოდნენ დიტოს. ხის კიბეებით ავიდნენ ყველა სართულზე; კოშკის ბოლო სართულიც მოინახულეს: ძალიან ლამაზი იყო - თოვლიანი მწვერვალები, ცისფერი ცა! მთელი მესტია მოჩანდა ამ მაღალი კოშკიდან...

- ბიჭებო, სვანეთის ისტორია თუ იცით?

- ცოტა რამ ჩვენც ვიცით! აი, ოქროს შეგროვების სვანური წესის შესახებ გაგვიგია! -

იღიმება გიორგი.

- კიდევ ბევრ რამეს გაიგებთ სვანეთზე! - იცინის დიტო, - ყველაზე ადრინდელი ცნობა სვანების შესახებ გვხვდება ბერძენ ისტორიკოს სტრაბონთან. სვანები პირველ საუკუნეში ყველა სხვა ტომზე ძლიერები იყვნენ.

სვანები ადრე უფრო ვრცელ ტერიტორიებს ფლობდნენ, ისინი

სურათი #6. სვანეთის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმი

² სათოფური - კედელში გამოჭრილი პატარა ფანჯარა, საიდანაც თოფს ესროდნენ მტერს.

³ იუნესკოს მსოფლიო მემკვიდრეობის ძეგლები - ძეგლები, რომელთა დაცვაც იუნესკომ თავის თავზე აიღო.

წინათ ლეჩხუმისა და რაჭის მნიშვნელოვან ნაწილშიც ცხოვრობდნენ.

სვანეთი კოლხეთის, შემდეგ კი ეგრისისა და ლაზიკის სამეფოების შემადგენელი ნაწილი იყო. საქართველოს გაერთიანების შემდეგ ის ერთ-ერთი **საერისთაო**⁴ ხდება.

ზემო სვანეთი ბალის ქედით იყოფოდა ბალს ზემო და ბალს ქვემო სვანეთად. ბალს ქვემო სვანეთში დადგენილიანები ბატონობდნენ, ბალს ზემო სვანეთი კი თავისუფალ სვანეთად იწოდებოდა და ბატონი არასოდეს ჰყოლია.

სვანებმა ქრისტიანობა 523 წელს მიიღეს. სვანები და მისი დიდებულები განსაკუთრებულ როლს ასრულებდნენ საქართველოს ისტორიაში.

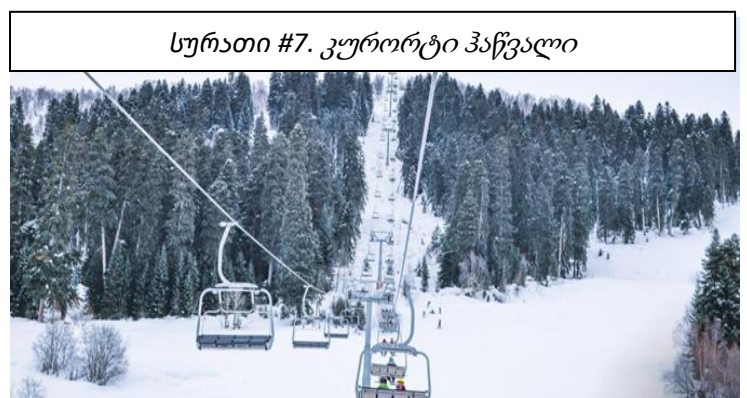
- ისე, ამდენს რომ ვლაპარაკობ, ამ ყველაფერს ერთად ვნახავთ მუზეუმში! - შესთავაზა დიტომ ბიჭებს. რასაკვირველია, ლაშა და გიორგი სიამოვნებით დაეთანხმნენ.

სვანეთის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმი 1936 წელს დაარსდა და მესტიაში მდებარეობს. მასში დაცულია: სვანეთის ტერიტორიაზე არქეოლოგიური გათხრების შედეგად მოპოვებული მასალები; ქართული ხელოვნების ნიმუშები; უძველესი ხელნაწერები; ადრეული და გვიანი შუასაუკუნეების საომარი აღჭურვილობა, რკინის, ვერცხლის, სპილენძის ნაკეთობები, სამკაულები, ჭურჭელი, ძველი სვანეთის ყოფის ამსახველი ეთნოგრაფიული ნივთები და სხვა.

ძნელად მისადგომ ზემო სვანეთში ძველად მთელი საქართველოს განძს ინახავდნენ: ომის დროს ქვეყნის სხვადასხვა კუთხიდან შეკრებილ ძვირფას ნივთებს მთებში მალავდნენ. ასე შემოინახა სვანეთში უნიკალური ხატები და უძველესი ხელნაწერები.

ლაშა, გიორგი და მათი მასპინძელი დარბაზიდან დარბაზში გადადიოდნენ და დიდი ინტერესით ისმენდნენ გიდის ნაამბობს.

- ახლა კი, მოდიტ, თანამედროვეობასაც გავეცნოთ! - ილიმება დიტო, - დღეს მესტია ერთ-ერთი გამორჩეული კურორტია და

⁴ **საერისთაო** - ტერიტორია, რომელსაც სათავეში ერისთავი ედგა.

უამრავი ტურისტი ჩამოდის სვანეთში ზაფხულშიც და ზამთარშიც!

- ზამთარში? აქ? ამ სიცივეში? - უკვირს ლაშას.

- დიახ, ზამთარში! - ელიმება დიტოს, - მესტია ზამთარშიც საინტერესოა! სვანეთში ცივი ზამთარი იცის. მოდის დიდი თოვლი, რაც მოთხილამურეებისთვის ძალიან კარგია. მესტიიდან 7 კილომეტრში მდებარეობს სათხილამურო კურორტი ჰაწვალის. მისი სიმაღლე ზღვის დონიდან 2348 მეტრია, აქ მოხვედრა მესტიიდან ძალიან სწრაფად შეიძლება: ჰაწვალს მესტიასთან აკავშირებს სამანქანო გზა, ასევე - 6 ადგილიანი საბაგირო.

სურათი #8. კურორტი თეთნულდი

ძალიან პოპულარული სამთო კურორტია თეთნულდი. ის მესტიიდან ცოტა მოშორებითაა - თეთნულდის მწვერვალის მისადგომებთან. მესტიიდან კურორტ თეთნულდამდე ზამთრის სეზონზე უბრალო მანქანით ვერ ახვალთ! თეთნულდი შედარებით მაღალზეა: სათხილამურო ტრასის სიმაღლე 3160 მეტრია! თან საოცარი ხედებია:

აქედან კარგად ჩანს ცნობილი მწვერვალები - უშბა და თეთნულდი. მოკლედ - მესტია უახლოეს მომავალში ევროპის ერთ-ერთ საუკეთესო სამთო სათხილამურო კურორტად ჩამოყალიბდება!

- როგორ მიყვარს თხილამურები! აუცილებლად ჩამოვალთ მე და ლაშა ამ ზამთარს სვანეთში! ხომ იქნები ჩვენი მასპინძელი? - ჰკითხა დიტოს გიორგიმ.

- არ გრცხვენიათ, ბიჭებო? ჩემი სახლი - თქვენი სახლია! ჩვენ ხომ მეგობრები ვართ! - იცინის დიტო, - ჩვენ, სვანებს, დიდი ტრადიციები გვაქვს! მეგობრის ერთგულება, სტუმრის პატივისცემა - ნებისმიერი სვანის უპირველესი მოვალეობაა! ისე, თუ იცით თქვენ, რომ სვანეთში უძველესი დროიდან საკუთარი სამართლის წესები ჰქონდათ და თითქმის მეოცე საუკუნემდე მოაღწია ამ წესებმა?

- არა, რა წესები? მოგვიყევი, რა! - დაინტერესდნენ ბიჭები.

- საქართველოს მთაში არსებობდა თემის მმართველობა, რომელსაც ხევისბერი მეთაურობდა. ხევისბერს ხევისურეთში ხუცს უწოდებდნენ, თუშეთში – დეკანოზს, სვანეთში – მახვს⁵.

მახვს, ანუ თემის მეთაურს თემის საერთო კრება ირჩევდა. კრებაში მონაწილეობის მიღების უფლება ჰქონდა ქალსაც და კაცსაც. მახვში გამოირჩეოდა გონიერებით, სამართლიანობით, ვაჟკაცობით. იგი მშვიდობის დროს იყო მოსამართლე, ხოლო ომის დროს – ჯარის წინამძღოლი.

საგანგებო შემთხვევებში იმართებოდა ხევის ყრილობა, სადაც ნებისმიერი საკითხი ხმათა უმრავლესობით წყდებოდა. ყრილობაზე განიხილავდნენ მეზობლებთან ურთიერთობის საკითხებს, ომისთვის სამზადისსა და სხვა. ყრილობა მსჯელობდა სვანებს შორის წარმოქმნილ კონფლიქტზე და არჩევდა, ვინ – მართალი. თემის მმართველობა რომ არ ყოფილიყო სვანეთში, ალბათ სვანების დიდი ნაწილი ერთმანეთს დახოცავდა!

- რატომ? - გაუკვირდა ლაშას.

- ტრადიცია შეიძლება იყოს კარგიც და ცუდიც! - გააგრძელა დიტომ, - სვანეთში არსებობდა სისხლის აღების ტრადიცია, რომელმაც დიდი ზიანი მიაყენა სვანების რეპუტაციას... - ელიმება დიტოს, - ზოგჯერ მოკლულის შურის საძიებლად ერთი ოჯახი მეორე ოჯახს სამაგიეროდ უკლავდა რომელიმე წევრს... და ეს დიდხანს გრძელდებოდა... მხოლოდ მახვსა და ყრილობას შეეძლოთ შეეწყვიტათ ხანგრძლივი მტრობა და სისხლის აღება... დღემდეა შემორჩენილი ოჯახებში მახვის სკამები - სავარძელი, რომელშიც ჯდებოდა მახვში და უმნიშვნელოვანეს საკითხებს წყვეტდა...

სურათი #9. მახვის სკამი

- ძალიან საინტერესოა... დღესაცაა შენარჩუნებული ეს ტრადიციები? - იკითხა გიორგიმ.

⁵ მახვში - თემის მეთაური.

- არა, დღეს სვანეთი ცივილიზებული მხარეა... თუმცა, სვანებს ძალიან უყვართ თავიანთი ისტორია, ტრადიციები, ეკლესიები, ხვალ ვნახავთ ერთ-ერთ ულამაზეს ეკლესიას სვანეთში - ღვთისმშობლის სახელობის ტაძარს, ლამარიას.

- წავიდეთ, წავიდეთ! - აყვირდნენ ბიჭები.

მეორე დღეს მიდიან უშგულში, სადაც მდებარეობს ლამარიას ღვთისმშობლის სახელობის ეკლესია.

ევროპის უმაღლესი დასახლებული პუნქტი

- ახლა ჩვენ მივდივართ ევროპის უმაღლეს დასახლებულ პუნქტში! - თქვა დიტოს მამამ, მია სოზარმა, როცა ბიჭები მანქანაში ჩაუსხდნენ.

- როგორ? ევროპაში, შვეიცარიაში ამაზე მაღალი სოფლები და კურორტები არ არის? - გაოცდნენ ლაშა და გიორგი.

უშგულის სიმაღლე 2200 მეტრამდეა. უშგული მწვერვალ შხარას ძირშია; ის ძველი სოფელია, დიდი ისტორიით და ტრადიციებით.

სვანეთის სილამაზისა და საინტერესო ადგილების გასაცნობად ერთ-ერთი საუკეთესო მარშრუტია ხალდედან უშგულში გადამავალი გზა. ხალდე ძალიან საინტერესო ისტორიული ადგილია: მე-19 საუკუნეში აქ დიდი უბედურება დატრიალდა: სვანეთში რუსული

მმართველობის დაწესების შემდეგ, რუსეთის ხელისუფლებამ გადაწყვიტა სვანეთის მიწებისა და პირუტყვის აღწერა. სვანებმა, რომლებსაც ბატონი არასოდეს ჰყოლიათ, მოიწვიეს ყრილობა და დაიფიცეს, რომ არ დანებდებიან რუსებს. 2000-მა შეიარაღებულმა სვანმა გადაკეტა სვანეთში შესასვლელი ყველა გზა და ბილიკი. 1876 წელს სვანეთში რუსებმა ჩუმად შეიყვანეს

ჯარი და სოფელი ხალდე ალყაში მოაქცეს. ექვსი დღეს გაუძლო ალყას გმირმა სოფელმა. რუსებმა დაანგრეს ხალდეს ყველა კოშკი, ყველა შენობა, გადაწვეს ყანები და ხალდე გაანდაგურეს!

აი, უშგულიც... უამრავი კოშკით! - ბიჭები აღტაცებულები არიან!

უშგულის ნახვის შემდეგ, დიტომ ლაშა და გიორგი ღვთისშობლის სახელობის ეკლესიისკენ წაიყვანა, რომელიც უშგულის ჩრდილოეთით, გორაზე მდებარეობს.

სურათი #11. ლამარია

ეკლესიას ირგვლივ გალავანი აქვს შემოვლებული, გამაგრებული კოშკით. იგი IX-X საუკუნეებში ააშენეს. ეკლესიას შესასვლელი დასავლეთიდან აქვს.

უშგულის ლამარია სვანეთის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ძეგლია. ტაძრის უძველესი ფრესკები მე-10 საუკუნისაა, აქ გვხვდება უძველესი ქართული წარწერებიც.

ყოველ წელს, 28 აგვისტოს, აქ იმართება დიდი დღესასწაული, ე.წ. ლამარიობა (მარიამობა). ეს დღესასწაული ძალიან საინტერესოა იმით, რომ აქ გაერთიანებულია უძველესი რელიგიისა და ქრისტიანობის ელემენტები.

- რატომ ჰქვია ტაძარს ლამარია? ღვთისმშობელს ხომ მარიამი ერქვა? - იკითხა გიორგიმ.

- ჰოოო... ეს ძალიან საინტერესოა... - უპასუხა დიტომ, - ქრისტიანობამდე სვანებს მრავალი ღმერთი ჰყავდათ... ლამარია მარცვლეულის საქონლისა და ხელსაქმის მფარველი სვანური ქალღმერთი იყო. ქრისტიანობის შემოსვლამ ლამარიასაც შეუცვალა სახელი და მის ნაცვლად იესო ქრისტეს დედის - მარიამის სახელი ეწოდა ტაძარს, თუმცა, ძველი სახელიც შემორჩა!

სვანეთში ყველაზე პოპულარული იყო ნადირობის ქალღმერთი დალი. დალი ცხოვრობს მაღალ კლდეებში. მას გრძელი თმები აქვს. დალის შეუძლია ადამიანს გამოეცხადოს ცხოველის ან ფრინველის სახით. დალი საუკეთესო სვან მონადირეებს ნადირობაში ეხმარებოდა.

ბიჭები უკვე მიუახლოვდნენ ლამარიას ტაძარს. ტაძარში ბევრი ხალხი არ იყო...

- აი, მარიამობის დღესასწაულზე სვანები დილიდან იწყებენ შესაწირით⁶ მისვლას. ყველა ოჯახში ცხვება ყველისგან დამზადებული ლემზირი: ეს აუცილებელია ლამარიობის დღესასწაულზე... ოჯახის უფროსი კლავს საკლავს, მზადდება სხვადასხვა საჭმელი და მთელი ოჯახი მიდის ხოლმე ეკლესიაში... - უყვება ბიჭებს დიტო.

- ძირითადი რიტუალი კი სახლებში ტარდება: მარიამობას თითოეულ ოჯახში იშლება სუფრა: იხსენებენ ოჯახიდან წასულ ყველა მიცვალებულს, ადღეგრძელებენ ცოცხლებს...

ლაშამ, გიორგიმ და დიტომ დიდხანს იძრომიალეს ლამარიას ტაძრის ირგვლივ გალავანზე და დაღლილ-დაქანცულები, კმაყოფილები დაბრუნდნენ მესტიაში.

ჩვენ ალპინისტები ვართ!

- დღეს ალპინისტურ ბანაკ ზესხოში მივდივართ! ძალიან მიხარია! - ეუბნება გიორგი ლაშას.

- უშბას რომ ვუყურებ ყოველ დილას, მგონია, რომ იოლად მოვახერხებ ამ მწვერვალის დაპყრობას! - უპასუხა ლაშამ.

- რას ამბობ, ლაშა! - გაეცინა დიტოს, - უშბას სახელი, იცი, რას ნიშნას სვანურად? „ავი მთა“... და იცით, რატომ?

⁶ შესაწირი - ცხოველი, საჭმელი ან რაიმე ძვირფასი ნივთი, რომელსაც ღმერთს სწირავენ.

- რას ამბობ! ეს ულამაზესი მთა ავი რატომ არის? - დაინტერესდნენ ბიჭები.

- უშბა არ არის ყველაზე მაღალი მწვერვალი სვანეთში, მაგრამ ყველაზე ძნელად ასასვლელი მთაა. აქ ბევრი ქართველი თუ უცხოელი ალპინისტი დაიღუპა... რამდენიმე წლის განმავლობაში უშბაზე ცოცვა აიკრძალა კიდეც!

უშბას 2 მწვერვალი აქვს: ჩრდილოეთი მწვერვალი ზღვის დონიდან 4690 მეტრ სიმაღლეზეა. სამხრეთის მწვერვალი ჩრდილოეთის მწვერვალზე 20 მეტრით მაღალია. უშბაზე

სურათი #12. მწვერვალი უშბა

რამდენჯერმე აცოცდა მიხეილ ხერგიანი.

- ვინ იყო მიხეილ ხერგიანი? იკითხა ლაშამ.

- სვანეთი ამაყობს მიხეილ ხერგიანით! მსოფლიოში ის ცნობილი იყო, როგორც „კლდის ვეფხვი“... მიხეილ ხერგიანს ბრიტანეთის დედოფალიც კი შეხვდა!

სპორტის დამსახურებული ოსტატი, ალპინიზმსა და კლდეზე ცოცვაში, მიხეილ ბესარიონის ძე ხერგიანი დაიბადა დაბა მესტიაში 1932 წლის 25 მარტს. მამამისი, ბესარიონ ხერგიანი, საბჭოთა კავშირში ერთ-ერთი პირველი და ცნობილი მთამსვლელი იყო. მიხეილს ბავშვობიდან ესმოდა საუბრები მთამსვლელთა ცხოვრების შესახებ, თავადაც სულ კლდეებზე დაცოცავდა. ზამთარში თხილამურებზე სრიალებდა და ქართული ჭიდაობაც იცოდა. 14 წლის ასაკში მან მიიღო პირველი ჯილდო, სამკერდე

სურათი #13. მიხეილ ხერგიანი

ნიშანი „საბჭოთა კავშირის პირველი კატეგორიის ალპინისტი“. ამის შემდეგ ის უამრავ⁷ მწვერვალზე ავიდა საქართველოში, ევროპასა და აზიაში...

1955 წელს პამირის ქედზე საოცარი ასვლის გამო პირველი ოქროს მედალი და საბჭოთა კავშირის ჩემპიონის ტიტული მიიღო. 1955, 1956, 1964 წლებში იგი სამჯერ გახდა ქვეყნის ჩემპიონი ალპინიზმში. 1965 წელს ხერგიანმა ყველა დროის საუკეთესო მთამსვლელის ტიტული დაიმკვიდრა.

1969 წლის ივლისში ხერგიანი იტალიაში გაემგზავრა; სამწუხაროდ, მწვერვალ სულტოზე ასვლისას, მას თოკი გაუწყდა და დაიღუპა..

- მეც მინდა, კლდის ვეფხვი ვიყო! მეც მინდა ალპინისტობა! - ყვირის ლაშა... გიორგისაც უნდა ალპინისტობა, სვანეთში ჩამოსვლის ერთ-ერთი მიზეზი ხომ ეს არის: ბიჭები 3 დღით ალპინისტურ ბანაკში მიდიან!

სვანეთში რამდენიმე ალპინისტური ბანაკია. ძალიან საინტერესოა ბიჭებისთვის ღამის კარავში გათენება, ისეთ ადგილებში სიარული, სადაც ადამიანს მანამდე ფეხი არ აქვს დადგმული!

ბიჭები ალპინისტთა ბანაკ „ზესხოში“ აპირებენ 3 დღის გატარებას და მათი მასწავლებელი იქ ბიძინა გუჯაბიძე იქნება. ბიძინა ცნობილი ქართველი მთამსვლეელია: ევერესტის დამპყრობელი! უშბაზეც არაერთხელ არის ნამყოფი. სულ ახლახან, 62 წლის ასაკში, თავის ვაჟთან ერთად, კიდევ ერთხელ დალაშქრა „ავი მთა“ - უშბა!

ბანაკი "ზესხო" დაარსდა 1978 წელს ცნობილი ქართველი ალპინისტის ჯოკია გუგავას მიერ. ზესხო არ არის პროფესიონალი ალპინისტების ბანაკი, აქ ძირითადად მოყვარული ალპინისტები და უბრალო დამსვენებლები ჩამოდიან.

⁷ უამრავი - ძალიან ბევრი.

90_იან წლებში, ბანაკი იძულებული გახდა, მუშაობა დროებით შეეწყვიტა. თუმცა, 2003 წლიდან ბანაკი ყოველწლიურად იღებს მთის მოყვარულებს.

სწორედ ზესხოში, კარავში იცხოვრებენ მომდევნო 3 დღის განმავლობაში ლაშა და გიორგი, ბიძინა გუჯაბიძე კი შეასწავლის მთამსვლელობას!

უპ, რა საინტერესო დღეები ელით წინ!